

LXV

De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. ib.

LXVI

De familiaribus ac domesticis, nempe uino & aqua frigida ibidem

ANNOTATIONES IN LIB. VI.

Folio. 216. a 11

TAm in fracturis.) Græce est κατάγμα. Hoc fere omnes fracturas uerunt, nonnulli tamen rupturas, quibus Paulus ipse fracturam interpretetur, rupturam, κατὰ γμοσ, inquit, ἐστὶ διακοπήσιν ὅς ἐστι πηξίς, καὶ διακοπή. lineæ. 16

Ferramentis mucronatis.) Sic interpretor κουσήσος πυρρισελός: nam πύρινον mucronem signat scalpelli, interim specillum: ut sit, ferramenta specilli modo facta.

b. Linea. 19

Perspiratu dissipentur.) διαπνοήν ἢ Græci dicunt perspiratū lateratem, per quem superflua dissipantur.

b. lineæ. 11

Vitium proprie hydrocephalon appellatur.) Celsus libro quarto capite secundo: ubi humor cutem inflat, eaque intumescit, & prementi digito cedit ὑδροκεφαλόν ἢ Græci eī appellant. Ad uerbum autem sonat, aqueus humor capitis.

b. lineæ. 13

Turgidus puluino sublimi.) Græce ἴσ' ὄψος κικυρτομενός, hoc est, in sublime incuruatus, quemadmodum puluini in superficie tument, gibbero extante, ita quoque tumor hic capitis

Folio. 217. a 10

Duabus utemur lineis.) Hoc est, duas diuisiones moliamur. Celsus ubique sic loquitur, ut lib. 7. cap. 7. de pituita oculorum: Reperti in Græcia sunt, qui nouem lineis cutem capitis iuciderent. Iterum: Reperti sunt qui a capite recte eas lineas ad tempora diducerent. Græce est, δι' ἑπταμήτρων διαγμήσιν.

ANNOTATIONES

b. lineæ. 18

Per hamulum retusum.) Græci appellant τυφλα γυγρον, quasi dicas, cæcum hamulum, cui acuties sit adempta. Celsus in chirurgia semper retusum uocat.

Eadem lineæ.

Membranam detrahemus.) Exemplaria nostra habebant, ὅφ' ἐν' ἰατρικῇ ἰσχυρῶς ἐχρησάμεθα. Quid sibi uelit prior scriptura, non assequor, signat autem, sub uno.

Folio. 218. a 20

Linamenta tortilia. Sunt ea quæ Græci dicunt στρεπτήρια, quod intorta uulneribus inserantur. Vnum hoc genus est ex quinque, quæ Galenus in sua introductione enumerauit, hunc in modum, στρεπτήριον ἕξουσον ἢ πλατὸν ἢ ἐλλυχνικόν ἢ τὸν ἰσχυρῶς ἢ τὸν ἰσχυρῶς. Primum a torquendo, tortile; secundum a radendo rasile; tertium a discriptione flatim facta, filamentum discerpitum; quartum a funicularum in lucernis similitudine, funiculare; quintum a genitalis humani forma, priapicum aliquis dicat.

lineæ. 21

Fanniculumq; implicatum.) πινυμα & πινυμακ' ἰσχυρῶς Græci appellant.

lineæ. 34

Lineis transuersis coronæ modo.) Galenus in Isagoge, hoc modo periscythismum exponit. Sed lineis obliquis legendum est, propter dictionem coronæ. hoc quidem in Paulo non est, sed claritatis gratia addidi.

b. lineæ. 34

Piloꝝ subnascantium duplex triplexq; acies.) Hoc uerbi φασίως, latius fusi usq; explicant, ex Galeni Isagoge, latinis etiam authoribus ita exprimentibus.

Folio. 219. a 28

Deinde uibicibus.) Hoc est, sanguine inde manante deterso. Græce est μω'λωψ, quod ἄνω μω'λωψ & μακ' ἰσχυρῶς dicitur, Latinis cruenta fluxio. Vibex autem est ex uerbere sanguis subsultans, transfertur etiam ad quæuis cruenta quæ sunt excoriando aut uellicando.

Ibidem.

Pofca aquatica.) καταχρηστικῶς, pro aquosa & diluta.

b. lineæ. 26

Aut hapfusis quibusdam.) Magni aliquot uiri sic exponunt,

ANNOTATIONES

Auerum dum auctores Græcos penitus introspectio, signat
recifamentum alicuius rei, uel lamellam. Lege igitur lamel
lis pro hapsulis.

Folio. 221. a 2

Auerum scalpellum, quam partem Græci.) Sic interpreta
tur Scribonius compositione ducentesima uigesima septi
ma. Die auri scalpio auerso, quam partem $\kappa\upsilon\alpha\beta\iota\sigma\kappa\omicron\nu$
Græci uocant, senlim tentare, mouere ab alienatam o
portet.

Folio. 222. a 22

Procidentiæ occasio fiat.) $\pi\rho\delta\ \eta\lambda\omega\sigma\iota\nu$ intelligo. Celsus eo mo
do exponit libro sexto, capite sexto. Nonnunquam autem
ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos sua
sede propellat, $\pi\rho\delta\ \eta\lambda\omega\sigma\iota\nu$ id (quoniam oculi procidunt)
Græci appellant.

b. lineam. 6

VulSELLA prehensis.) Ita interpretor Græcum $\sigma\alpha\kappa\kappa\omicron\lambda\alpha\beta\omega\nu$
aut $\tau\epsilon\chi\chi\omicron\lambda\alpha\beta\omega\nu$, Celsum in eodem argumento imitatus.

Folio. 223. a 18

De oculis purulentis.) Græce est $\upsilon\ \pi\omicron\pi\upsilon\gamma$, est autem autho
re Galeno, aliisque Græcorum medicis $\upsilon\ \pi\omicron\ \pi\upsilon\omicron\nu$, quum totū
oculi orbem, qui iris dicitur, aut eius dimidium pus occu
pauerit.

lineam. 6

Hypochymatis.) Hoc est suffusionibus. Celsus etiam hypo
chysin appellat, libro sexto ca. 6. ita scribens. Suffusio quoque
quam Græci hypochysin nominant.

Folio. 224. a 30

Tumens abscessus.) Græce est $\alpha\ \pi\omicron\tau\epsilon\ \mu\omega\delta\eta\ \epsilon\omicron\delta\ \eta\kappa\omicron\varsigma$, quasi dicitur
cas, tumor abscessum referens.

b. lineam. 7

Omphacomelle uel sidjoto.) Quia uia in sequentibus capitibus
puta quadragesimo settimo & sexagesimo sexto, habebatur
Græci $\phi\alpha\omicron\delta\ \mu\epsilon\lambda\iota$ putauit omisium esse $\phi\mu\epsilon\omicron\varsigma$; hic omphaco
meli reddidi, ubi Græce $\phi\alpha\beta\omicron\ \mu\epsilon\lambda\iota$ est, quod latinam lingua
resipit. Coniicio itaque hoc fauomeli esse mel purum in fa
uis nulla re adiecta, quanquam apud nullum inuenerim fa
uomeli.

b. lineam. 17

Spatula acutiore tollemus.) Intelligo instrumentum poly

ANNOTATIONES

po'fectando aptatum, Græce πλυ'πικον ποσ'ύον, id est spatula polypodis.

Folio. 225. b 3 1

Plumbeas solenas naribus.) Solena instrumentum est canalis modo factum. cruribus aliisque membris contractis idoneum, apud Hippocratem & Galenum frequens.

Folio. 229. a 22

Implicitum aliquod in longitudinem linamentum.) Sic interpretatur Celsus lib. 7. cap. 28. Inrus & implicitum in longitudinem linamentum (λήμιθρον Græci uocant) in acetum demittere.

b. linea. 34

Medicamine linamentis illito.) μοτοφυλάκιον dicitur Græcis, quod linamenta continet, medicamentum, eodem fere sensu quo ε' μμοτων capitur.

b. linea. 8

In ceruice.) Superstitiosi quidam mutant ceruicem in cololum, quod τεα'χιδος Græce dicitur, homines literarum meliorum rudes. Nam Celsus fere ubique ceruicem ponit pro collo, & Græco τεα'χιδος; manifestissime autem libro quinto, capite uigesimo octauo, de strumis eadem quæ hic Paulus scribens, ubi sic loquitur: Nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis, & inguinibus & in lateribus. Sic alibi sæpissime.

b. linea. 28

Arteriæ quas carotidas uocant.) Hæ arteriæ in dextra sinistraque circa guttur sursum procedentes, ultra aureis feruntur, quæ inde nomen sortitæ sunt, quod teniæ, aut alterationem expertæ, caron inducunt, quemadmodum musculi καρποι δει' apud Hippocratem de articulis.

Folio. 231. a 20

Aut labore proficiscens.) νο'πος est Græce, quod notat lassitudinem interim laborem.

Folio. 232. a 16

Ligamine igitur arcto.) Fasciolam intelligo qua brachium eius qui sanguinem dimittit ligari solet.

b. linea. 29

Tenor fluxionem rumpens.) Exemplaria ita habebant ο' τινος ρυ'σεως ο' κλα'ζων, ut articulus ο' cum participio κλα'

ANNOTATIONES

ζων fungatur, uerum male, pro $\sigma\kappa\lambda\alpha\zeta\omega\gamma$, ut sensus sit
 tenor fluxionis deflectens labensq; atque in eum sensum
 corrigere.

Folio. 233. a 5

Digitorum fotu dissoluentes.) Græce habetur $\pi\omega\nu\delta\alpha\kappa\tau\omega$
 $\lambda\omega\nu\epsilon\pi\theta\alpha\lambda\psi\epsilon\iota$, quod est digitis ad fouendum adhibitis,
 aut digitis concalescentibus. Alterum exemplar manus
 scriptum habet $\epsilon\kappa\theta\lambda\iota\psi\epsilon\iota$ & $\epsilon\pi\theta\alpha\lambda\psi\epsilon\iota$, ut sit digitis extuma
 dentibus.

Folio. 234. a 26

Cauterium.) Ferrum est candens, medicis non inusu
 ratum.

b. lineæ. 10

Vna uice.) Lege, in totum, Græce est $\delta\iota\alpha\mu\pi\alpha\epsilon\zeta$, quod ualç
 $\delta\iota\delta\lambda\gamma$, $\delta\iota\omega\pi\alpha\nu\tau\omega\varsigma$.

Folio. 239. a 2

In quibus glans.) Ex Celso $\lambda\epsilon\iota\pi\omega\theta\epsilon\rho\mu\omega\nu$ ita uerti, nam ille
 ex eadem re scribens, id quod Paulus habet, eleganter ex
 preslit, de aliis Græcis authoribus transferens.

Lineæ. 25

Nisi particulam admodum.) Hic quoq; particulam pro pe
 ne, ut superius accipit.

Folio. 241. b 19

Ligaminibus septem costarum ad calculos.) Lege, li
 gaminibus sex costarum, hoc est sex processuum, $\epsilon\zeta\alpha\sigma$
 $\sigma\kappa\epsilon\lambda\epsilon\iota\varsigma$ enim ad uerbum sonat sex crurum: a geometri
 tris petita dictio est qui figuras quasdam $\epsilon\zeta\alpha\sigma\kappa\epsilon\lambda\epsilon\iota\varsigma$ uo
 cauit.

Folio. 243. b 9

In superuenienti ortum.) Hoc est accessorio: Græci dicunt
 $\omega\tau\epsilon\pi\gamma\eta\eta\mu\alpha\pi$.

lineæ. 17

Per inferiorem testiculum.) Scriptura peruersa est, ita tu
 corrigere. per inferiorem sectionem testiculo insit.

Folio. 245. a 1

Compressus tarde quidem.) Lege, compressus, quum nota
 tur tentaturque manu, tarde. Laſcaris exemplar a Ruelliano
 & impresso discordans, pro $\epsilon\nu\sigma\eta\mu\epsilon\iota\omega\varsigma\epsilon\iota$, quod est in nota
 tione, habet $\sigma\upsilon\mu\pi\epsilon\iota\sigma\epsilon\iota$

ANNOTATIONES

Folio. 247. b 10

In callum indurata.) Intelligit callū duriorem, qui topus latine. *κωπος* Græce dicitur. Celsus in ani uitis callum posuit, ubi Paulus *κωπος*.

Folio. 248. b 19

Ac summis uulvæ oris diductis.) Sen sus est, Summis uulvæ oris per ministrum diductis, sinistram manum contractis ualentibus digitis attenuatam in hostiolum inferemus. atque sic lege.

Folio. 249. a 28

Diuisam caluariam forfice.) Græci *ὁ σπύραξ* & *ὁ δονάξ* forfice forcipem dicunt, qua ossa dentisque extrahimus. In Celso male legitur in capite de dentibus, forfice pro forcipe.

Folio. 250. a 27

Ex ceriis.) De ceriis hoc est, fauis, etiam libro. 4. tractatum est.

b. linea. 35

Caulis modo porrectum.) Græce est *ἡ πεκαλιωδὴ*, hoc notat caulium modo transversim fractum.

Folio. 255. a 29

Telis extrahendis.) Telorum uaria est significatio, nunc pro ferro quod imponitur, nunc quocunque misili capitur.

b. linea. 3

Ea quæ imponuntur, *ἡ τρακτα* Græce dicuntur.) Nemo potuit, quantumlibet uersatus in authoribus, hoc quid significaret inuenire, deinde incidi in exegesi in Hippocratem, ubi habetur, *ἡ τρακτωνὸς μοῖνον τὸ ἐς τὸ ἰερεῖον ἡ χρεῖσιμον, ἡλλὰ καὶ τὸ ἐν λὸν βέλτρος*, hoc est, Atracton non solum ad sacrificium utilem, sed etiam sagittæ lignum significat.

Folio. 256. a 13

Beluscum Græci uocant.) Hoc instrumentum etiam Celso dicitur *βελυκόν*.

linea. 27

Fœmina propulsorii instrumenti.) Instrumentum hoc duplex est, mas & fœmina. Mas habet penis modo prominens, fœmina, pudendi muliebris modo sinum: atque inde sic appellantur.

Folio

AN NOTATIONES

Folio. 257. b 1

Quæ gastroraphia dicitur.) Largus compositione . 206. ita exponit: Quum intestina prolapsa & reposita sunt, atque factum uulnus, quod a Græcis dicitur γαστροραφία.

Folio. 258. a 3

Ruptura ossis est.) Hic Græce usurpat ρήσις in osse, quod alii qui neruis & fibris lacesitis conuenit: ea ratione nos superius, primo uidelicet capite, rupturam diximus, ubi Græce erat κλάσμα.

Folio. 260. a 33

Modiolo quem choenicion.) Celsus choenicion sic exponit libro octauo capite tertio ubi modiolum sic describit: Modiolus ferramentum concauum teres est, imis oris ferratum per quod medium clauus ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur.

Folio. 262. b 30

Iugulum.) Celsus iugulum reddit, quod Galenus κλειδον, hoc est clauiculam uocat, uterque eadem descriptione huius partis usus.

Folio. 263. a 2

Arundinis modo.) Græce est κλαμυδον, quæ autem fractura sit, in capite de fracturis dictum est.

Linea 14

Orbiculum bonæ magnitudinis,) σφαίρα orbiculum circuli inuicem signat. Celsus inuit lib. 8. cap. 20. Rotundum, id est, aliquid super inguem ponendum.

linea. 13

Reuocetur. Hoc est, retrahatur, reuellatur.

Folio. 266. a 14

Cubitus radiusq;) Non hic κνωνα, hoc est cubiti flexum, qui interdum uoce cubitus significatur, ut quum dicimus, Sanguis excubito mittendus est, sed in totum quod a manus incipiens inferius ad brachium usque tendit. Radius, quæ κρῖς dicitur, superior cubito est breuiorq; barbari forcile uocant.

Folio. 267. a 10

Acies digitorum.) Græci uocant σκυτα λιδοις. Celsus li. 8. c. 11 manus aciem dixit.

b. linea. 6

Patella.) Os est paruum, molle & cartilaginofum, quo cornu

ANNOTATIONES

missura cruris tegitur.

Fol. 170. b 8

Aegri maxillas committunt.) Hippocrates a defectum; habet inferiores, quod in omnibus exemplaribus desideratur, ut sit, Aegri maxillas inferiores difficulter committunt.

linea. 9

Talis autem repositio.) Ut sunt exemplaria corrupta, ita sententiam recte non potui reddere, quamquam uerba expresserim: hunc in modum ex Hippocrate legendum censeo: Qualis autem repositio ipsis congruat, manifestum liquet.

linea. 15

Diducat & concedat.) Hunc in modum habet Hippocrates: Simul diducat & remittat quammaxime, deinde subito hiet tribus pariter figuris mente adhibita.

linea. 19

Item maxillas.) Hippocrates sic: Item maxillas his factis committere.

linea. 27

Committere autem.) Graece erat ἴσον male pro ἴσων, ut sit, Committere autem hi minus Os possunt.

linea. 30

Secundum ordinem.) κατὰ τὰ ξίη habent Pauli codices, pro κατὰ ξίη, hoc est, ἀ' ὀδοπορίας & rectitudinem, ut uidelicet primores dentes in utraque maxilla primoribus, canini caninis, molares molaribus respondeant.

linea. 31

Si autem periculum.) Peruersa est sententia, ita legit: Si aures non inciderint loco suo maxillae, periculum uitae instat ex febribus continuis & torpido caro: Nam caroides musculi alterantur &c.

Folio. 272. a 1

Ut reliquum aegri corpus.) Mirifice hic deprauata sunt exemplaria, ita ut qualibet ingeniosum possint fallere: Graece est ὡς τε τὸ ἄλλο σῶμα τῆς κα' μνοντος πῶθεν τῆς κα' τῶ μετ' ἔρον τὸ μετ' ἔρον κριμασθῆναι: pro, ὡς τε τὸ ἄλλο σῶμα τῆς κα' μνοντος πῶθεν τῆς κα' τῶ μίζοντος μετ' ἔρον κριμασθῆναι. Hoc est, ut reliquum aegri corpus post eum qui humerum suum alae subiecit, sublime pendeat.

linea. 6

Hyperon.) Lignum est pistilli modo factum, unde nomen

ANNOTATIONES

habet, quo chirurgi humeros reponentes utuntur : frequēs
apud Hippocratem

ARGVMENTVM LIB. VI.

Hoc sexto totius operis libro de Chirurgica agitur, tum quæ
ad carnem, tum quæ ad ossa pertinet, quæ in sermonem de fra-
cturis & luxationibus finitur.

CAPITA LIB. VI.

- | | | |
|------|---|-----|
| I | Proœmium chirurgicæ | 216 |
| II | Quomodo caput aduratur in lippientibus,
ægre spirantibus, & elephanticis | ib. |
| III | Quum humor capitis cutem inflat, eaq; intus
mescit & prementi digito cedit, hydroce-
phalon dicitur | ib. |
| III | Quomodo arteriæ diuidantur, arteriotomia
dicitur | 217 |
| V | Quomodo latentia capitis uasa diuidantur,
quæ angiologia dicitur, eorunq; adustio
sit administranda | ib. |
| VI | Quomodo frons incidatur, hypsophthalmiū
uocant | ib. |
| VII | Quid agendum in sincipita secando, periscy-
thilinum appellant Græci | 218 |
| VIII | De superioris palpebræ futura alijsue mo-
dis | ib. |
| IX | Quomodo palpebræ medicamento uran-
tur | 219 |
| X | Si oculus cute nō contegatur, lagophthalmiū
dicunt | 220 |
| XI | De inferioribus palpebræ futura, & ustione
per medicamenta | ib. |
| XII | De ectropio | ib. |
| XIII | Quo pili palpebræ oculū irritantes euellan-
tur, & ustio per ferrum adhibeatur | 221 |
| XIII | De hydaride | ib. |
| XV | De palpebris commissis | 222 |